

Ο Ζισκάρ ντ' Εσταίν μιλάει για το μέλλον της Ευρώπης

ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Συνεντεύξεις / ΤΕΥΧΟΣ 1 ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2017

<https://epopteia.gr/909/federica-bianchi-o-ziskar-nt'-esten-milai-gia-to-me/>

91 ετών σήμερα, ο Βαλερύ Ζισκάρ ντ' Εσταίν, δεν είναι μόνο ο παλαιότερος Γάλλος πρόεδρος εν ζωή, αλλά και ένας από τους λίγους πολιτικούς που επιζούν από αυτούς που το 1957 επικύρωσαν τη Συνθήκη της Ρώμης, την ιδρυτική πράξη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, πρώτης φάσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ντ' Εσταίν το 2001 τιμήθηκε με το Χρυσό Μετάλλιο του Ιδρύματος Jean Monnet, και το επόμενο έτος με το βραβείο Καρλομάγνου, μεταξύ άλλων πολλών διεθνών διακρίσεων. Το 2003 εξελέγη μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας.

Στις 25 Μαρτίου πέρασαν 60 χρόνια από την ημέρα που η έννοια της Ευρώπης, η οποία ήταν μόνο γεωγραφική έκφραση, ή ακόμη χειρότερα, ένα αιώνιο πεδίο μάχης, έγινε κοινότητα. Τότε, Γάλλοι, Γερμανοί και Ιταλοί άρχισαν να ακολουθούν μια κοινή πορεία προς ένα συλλογικό μέλλον ειρήνης και ευημερίας

Ο Ζισκάρ ντ' Εστέν, ή VGE όπως είναι γνωστός στη Γαλλία, ήταν λίγο πάνω από 30 χρονών, όταν ως βουλευτής των Ρεπουμπλικανών μίλησε στη Γαλλική Βουλή σχετικά με τη συνθήκη της Ρώμης. Ζήτησε από τους συναδέλφους του να υποστηρίξουν με «το πάθος που οφείλεται στη συνθήκη για τον ορισμό μιας κοινής οικονομικής πολιτικής που θα μπορούσε να κάνει πραγματικότητα την ευρωπαϊκή αγορά.» Ήταν 48 όταν έγινε πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας και πάτησε το γκάτζι της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μαζί με τον Καγκελάριο Σμίτ, με τον οποίο μοιράζονταν την ιδέα της Ευρώπης.

Το 2001, μετά από πρόταση του καγκελαρίου Γκέρχαρντ Σρέντερ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε τον Ζισκάρ ντ' Εστέν για να προεδρεύσει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης. Στόχος: να αναπτύξει το Σύνταγμα της ΕΕ και να του δώσει μια δομή που μπορεί να

λειτουργήσει και σε «πολύ μεγάλη κλίμακα». Το κείμενο υπογράφηκε στη Ρώμη το 2004 και επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ το 2006. Όμως οι καιροί είχαν αλλάξει ήδη. Πρώτα οι Γάλλοι και στη συνέχεια οι Ολλανδοί απέρριψαν με δημοψήφισμα το προταθέν Σύμφωνο. Ήταν η πρώτη μεγάλη αποτυχία της διαδικασίας ολοκλήρωσης. Ένα ταξίδι που τα τελευταία χρόνια έχει γίνει όλο και πιο δύσκολο και απειλεί να ναυαγήσει οριστικά την πλήρη ένωση.

Κύριε Πρόεδρε, πώς οδηγηθήκαμε στη γέννηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας;

«Είχαμε δύο στόχους: την αποκατάσταση της ειρήνης και να κάνουμε την Ευρώπη, βήμα προς βήμα, μια παγκόσμια δύναμη, οικονομικά και πολιτικά, να τη φέρουμε στο ίδιο επίπεδο με τις ΗΠΑ και τη Σοβιετική Ένωση. Και στις δύο διαστάσεις: την οικονομική και την πολιτική. Στην πραγματικότητα, κατά την περίφημη ομιλία του στις 9 Μαΐου 1950, ο Ρομπέρ Σουμάν δήλωσε ότι η κατασκευή μιας ευρωπαϊκής ομοσπονδίας θα πρέπει να έχει μια πολιτική οργάνωση».

Μήπως είχατε στο μυαλό σας μια προοπτική χρόνου για να επιτευχθεί το όνειρο της οικονομικής και πολιτικής ομοσπονδίας της Ευρώπης;

«Από τα χρόνια της προεδρίας μου, μεταξύ του 1974 και του 1981, ήμουν απολύτως πεπεισμένος ότι αυτό θα γίνει σύντομα. Ήμουν αρκετά τυχερός να έχω ως συνάδελφό μου στο κεφάλι της Γερμανίας τον Χέλμουτ Σμίτ με τον οποίο συμφωνούσαμε σε όλα. Ήταν σοσιαλδημοκράτης και εγώ ρεπουμπλικανός: η απόδειξη ότι μπορούν να λειτουργούν καλά μαζί οι διαφορετικές πολιτικές αντιλήψεις, αν οι προτάσεις τους είναι λογικές και ρεαλιστικές. Με τον καγκελάριο Σμίτ δεν είχαμε ποτέ ιδεολογικές αντιπαλότητες. Είχαμε αποφασίσει ότι δεν θα ήταν ποτέ η γερμανική και η γαλλική στάση σε αντίφαση. Πριν από τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια συναντιόμασταν συχνά έξω από το Αμβούργο, όπου είχε ένα σπίτι σε μια μικρή κατοικημένη περιοχή από την οποία ποτέ δεν μετακινήθηκε. Με τη συντροφιά μιας μπύρας αποφασίζαμε τις κοινές θέσεις που θα

παρουσιάσουμε στους άλλους. Είχαμε τις ίδιες απόψεις για την Ευρώπη, μια Ευρώπη των εννέα μελών – οι έξι ιδρυτικές χώρες καθώς και τη Βρετανία, τη Δανία και την Ιρλανδία. Τώρα είμαστε 28: η Ευρώπη δεν μπορεί πλέον να κυβερνηθεί και δεν διέπεται από ενιαίο άξονα “.

Πώς φτάσαμε, εξήντα χρόνια αργότερα, η Ευρώπη να μην είναι πλέον αγαπητή από τους πολίτες της, να θεωρείται μητριά και όχι καλοπροαίρετη και προστάτης;

«Μέχρι την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης, η Ευρώπη ήταν ισχυρή ακόμη και μπορούσε να παίρνει κοινές αποφάσεις. Αλλά στη δεκαετία του 1990, η Ευρώπη έγινε δύο ζώνες και από τότε υπάρχουν δύο Ευρώπες. Οι δημοσιογράφοι και το κοινό εξακολουθούν να μην μπορούν να τα ξεχωρίζουν. Οι δημοσιογράφοι μιλούν για την Ευρώπη και τη ζώνη του ευρώ, αλλά η Ευρώπη των ιδρυτικών χωρών που βρήκε την έκφρασή της στη Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1992, διαφέρει βαθειά από την Ευρώπη της Μεγάλης Επέκτασης. Η Επέκταση περιέλαβε τις χώρες που ήταν στη κομμουνιστική σφαίρα, και ως εκ τούτου τις φτωχότερες, με σημαντικές ανάγκες των νέων χωρών. Η διαπραγμάτευση μαζί τους, δεν έχει γίνει σωστά, διότι δεν αποδείχθηκε ότι μπήκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ασπαζόμενες το πολιτικό της σχέδιο. Ήλθαν στην Ένωση κυρίως για να έχουν οικονομικό όφελος .”

Ένας από τους λόγους για τους οποίους οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης κλήθηκαν να πάρουν με μια βιασύνη την απόφαση εισόδου στην Ένωση ήταν για να φύγουν από τη σφαίρα της ρωσικής επιρροής και να έλθουν στο δυτικό κόσμο

«θα έπρεπε να τους σώσει από τη σφαίρα της ρωσικής επιρροής σταδιακά. Οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης έχουν δικαίωμα να ενταχθούν στην Ευρώπη, είναι ευρωπαϊκές χώρες, αλλά μόνον εάν συμμερίζονταν την πρόταση μιας οικονομικής ένωσης με πολιτικές φιλοδοξίες. Αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει σε δύο χρόνια. Θα έπρεπε να παραμείνουν ανεξάρτητες για δεκαπέντε περίπου χρόνια, προκειμένου κάθε χώρα από αυτές να αποκτήσει τους δικούς της δημοκρατικούς θεσμούς, τη δημιουργία νέων συνδικαλιστικών δομών, και βγουν από τη νοοτροπία του

κομμουνιστικού καθεστώτος πριν από την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ταχεία διεύρυνση ήταν λάθος. ”

Ποιος είναι ο ρόλος του Ρομάνο Πρόντι, προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (περίοδος 1999-2004), στη Μεγάλη Επέκταση;

«Ο Ρομάνο Πρόντι είναι ένας λαμπρός άνθρωπος και πολύ ζεστός, αλλά συμφώνησε να προχωρήσουμε στην Ευρωπαϊκή επέκταση χωρίς μεταρρυθμίσεις. Ήταν ένα ιστορικό λάθος που βρίσκεται στις ρίζες των σημερινών προβλημάτων. Οι πολίτες του ιδρυτικού πυρήνα βρέθηκαν να χάνονται σε ένα άνισο σύνολο. Η λειτουργία του συστήματος είχε σχεδιαστεί για έξι χώρες, και ουσιαστικά δεν έχει αλλάξει με τη διεύρυνση. Όταν ιδρύσαμε την Ευρώπη νομίζαμε ότι θα είμαστε εννέα, αλλά όχι περισσότεροι. Σκεφτήκαμε αργότερα την Ισπανία, την Πορτογαλία και τους Έλληνες, επίσης την Αυστρία. Λέγαμε ότι η Ευρώπη θα μπορέσει να λειτουργήσει. Θα έχει 10-11 Επιτρόπους και 600 βουλευτές. Αντ’ αυτού όμως έχουμε την Ευρώπη των 28».

Γιατί έγινε αυτό το λάθος;

«Από πολιτική αδυναμία. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Αγγλία πίεζαν ζητώντας την διεύρυνση πάρα πολύ γρήγορα. Εντελώς ανεύθυνα η Αγγλία επέμενε πολύ καιρό ακόμα και σε ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ: μια μη ρεαλιστική πρόταση, επειδή υπάρχουν σοβαρές αποκλίσεις – αν μη τι άλλο, επειδή η χώρα αυτή δεν έχει ευρωπαϊκή συνείδηση. Όμως, η κ. Μάργκαρετ θάτσερ είχε ανακοινώσει αυτοβούλως ότι η διεύρυνση θα ολοκληρωθεί το 2000. Ήθελαν να αποδυναμώσουν την Ευρώπη, προκειμένου να παραμείνει μια αγορά ελεύθερου εμπορίου και να μην γίνει μια οικονομική και πολιτική δύναμη. Έτσι έχουμε δημιουργήσει μια διεύρυνση για την οποία δεν ήμασταν προετοιμασμένοι, χωρίς καμιά κυβέρνηση να προτείνει μια ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση των θεσμικών οργάνων. Είχαμε ένα τεράστιο κοινοβούλιο και πάρα πολλούς Επιτρόπους, όταν ο Ζακ Ντελόρ, ο πρόεδρος της Επιτροπής (δεκαετία 1985-1995), τόνιζε ότι ο αριθμός των Επιτρόπων δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 12. Η Συνθήκη της Νίκαιας το 2001 ήταν η χειρότερη ευρωπαϊκή συνθήκη που

υπογράφηκε ποτέ, γιατί προέβλεπε την Μεγάλη Επέκταση χωρίς μεταρρύθμιση».

Ακόμη και το ευρώ δεν έχει καλή υγεία

«Οι συμμετέχοντες στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, με την οποία ιδρύθηκε το ευρώ λέγαμε – συμπεριλαμβανομένων και των Γερμανών – ότι δεν θα μπορούσαμε να έχουμε ένα κοινό νόμισμα χωρίς κοινή οικονομική πολιτική. Όμως, από το 1997 έχουμε ακολουθήσει πολύ διαφορετικές πολιτικές. Η Γερμανία έχει μεταρρυθμιστεί. Οι χώρες που είχαν τη συνήθεια της υποτίμησης, όπως η Ιταλία και η Γαλλία, συνέχισαν να περνούν σαν να μπορούσε να ανατρέψουν τα έξοδα με την υποτίμηση. Ήταν ένα μεγάλο λάθος που είχε σοβαρές συνέπειες. Η ιταλική οικονομία παράγει εξαιρετικά προϊόντα, με τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Αλλά χρησιμοποιούσαν την υποτίμηση του νομίσματος για να έχουν ανταγωνιστικές τιμές. Ιταλία και Γαλλία θα πρέπει να προσαρμόσουν τις οικονομικές τους πολιτικές στη νέα πραγματικότητα. Έχουμε Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία και Πορτογαλία ως χώρες υψηλού κινδύνου. Τώρα οι ΗΠΑ θα αυξήσουν τα επιτόκια και η Ευρώπη θα είναι υποχρεωμένη να ακολουθήσει. Άρα, οι πιο χρεωμένες χώρες θα είναι αυτές που θα πληρώνουν τα περισσότερα. »

Γιατί αποφασίστηκε να εισαχθεί το ενιαίο νόμισμα;

« Από την αρχή ήταν σαφές ότι για να λειτουργήσει, το ευρώ θα χρειαστεί μια κοινή οικονομική πολιτική. Για το σκοπό αυτό τέθηκαν τα όρια του Συμφώνου Σταθερότητας για τα ελλείμματα και το χρέος, η υπέρβαση των οποίων θα επέφερε κυρώσεις. Στη συνέχεια, όμως, το Σύμφωνο έχει εσφαλμένη εφαρμογή, διότι οι χώρες έχουν εφαρμόσει επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. »

Με λίγα λόγια: η Ευρώπη είναι νεκρή;

«Στην πραγματικότητα υπάρχουν δύο Ευρώπες: η Ευρώπη των 28, η οποία είναι μια ζώνη ελεύθερων συναλλαγών υπερβολικά γραφειοκρατική, και η Ευρωζώνη, η οποία θέλει να προχωρήσει στην οικονομική ολοκλήρωση της Ευρώπης ώστε να γίνει μια παγκόσμια δύναμη. Πρόκειται για δύο διαφορετικά έργα. Η Ευρώπη των 28 θα είναι πάντα ένα τεχνικό έργο της Μεγάλης Αγοράς •

είναι πολύ εύθραυστη και σε κίνδυνο. Η άλλη Ευρώπη, η ευρωζώνη, θα συνεχίσει το μεγάλο έργο της ολοκλήρωσης που άρχισε με το Μάαστριχτ, την τελευταία καλή συνθήκη, προσβλέποντας σε έναν κόσμο που από τότε έχει αλλάξει δραματικά. Η ευρωζώνη δεν έχει άλλη επιλογή. Πριν από είκοσι χρόνια, η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιταλία οδηγούσαν τις οικονομικές δυνάμεις. Τώρα ωθούνται όλο και πιο χαμηλά στην παγκόσμια κατάταξη. Πρέπει να συνέλθουν για να γίνει η Ευρώπη μια παγκόσμια οικονομική δύναμη, ικανή να αντέξει τον ανταγωνισμό από την Κίνα και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αν δεν το κάνουμε, η οικονομία θα πάει αλλού. Σήμερα είμαστε οι μεγαλύτερους εισαγωγείς στον κόσμο, αλλά να θυμάστε ότι οι εισαγωγές αυτές είναι σε βάρος της εθνικής εργασίας. ”

Ποια λύση θεωρείτε πως συμφέρει την ευρωζώνη;

«Κατ αρχήν, μια γαλλο-γερμανική πρωτοβουλία που θα ξεκινήσει το ταχύτερο. Ούτε η Γαλλία ούτε η Γερμανία μπορούν μόνες να οδηγήσουν σε ένα ευρωπαϊκό σχέδιο. Η ιδέα μου της ολοκλήρωσης ονομάζεται «Ευρώπη», για να ξεχωρίζει από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρόκειται για μια συμφωνία μεταξύ των έξι ιδρυτικών χωρών του αρχικού πυρήνα (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο), με την προσθήκη της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Αυστρίας. Τα μέλη της «Ευρώπης» θα ενοποιήσουν το οικονομικό τους σύστημα, τους προϋπολογισμούς τους, τους φόρους τους και, τελικά, το χρέος τους. Θα διατηρήσουν τις εθνικές πολιτικές ταυτότητας σε τομείς όπως ο πολιτισμός, η παιδεία, η υγεία και το δίκαιο. Νομίζω ότι οι Γερμανοί συμφωνούν με την πρόταση, ενώ οι Γάλλοι, με την αφαίρεση των άκρων δεξιάς και αριστεράς έχουν όλοι ευρωπαϊκό προσανατολισμό. ”

Η Ολλανδία, ωστόσο, έχει μια αρνητική διάθεση για την Ευρώπη.

«Οι Ολλανδοί έχουν μια περίπλοκη πολιτική. Είμαστε αναγκασμένοι να τους αφήσουμε να προχωρήσουν. ”

Και οι άλλες χώρες της ευρωζώνης;

«Θα συνεχίσουμε με την πολιτική τους. Δεν χρειάζεται να

εγκαταλείψουν το ευρώ, αλλά δεν θα είναι μέρος της ολοκλήρωσης. Υπάρχει μόνο μία σημαντική χώρα, η Πολωνία, η οποία θα μπορούσε να έλθει στο μέλλον, αλλά προς το παρόν έχει αλλάξει την πολιτική της και έχει απομακρυνθεί από την Ευρώπη.

Η Ελλάδα;

«Η Ελλάδα είναι ζωτικής σημασίας για την πολιτιστική διάσταση της Ευρώπης. Διαβάζω ένα βιβλίο για το χαρακτήρα του Έκτορα, γραμμένο από μίαν εξαιρετική ακαδημαϊκό, τη Ζακλίν ντε Ρομιγύ, για τον ελληνικό κόσμο, όπου είναι σαφές πως αυτό που είμαστε οι Ευρωπαίοι είναι εμπνευσμένο από την ιστορία εκείνης της εποχής. Πέρυσι επισκέφθηκα τη Ραβένα και τη Ρώμη. Δεν μπορούμε να μιλήσουμε για την Ευρώπη χωρίς την Ιταλία και την Ελλάδα. Αλλά έχουν τα τεράστια προβλήματα χρέους, το οποίο στην Ελλάδα περιπλέκεται από το μικρό μέγεθος της οικονομίας της. »

Πως, αυτή την ώρα, θα μπορούσε να οικοδομηθεί η “Ευρώπη”;

«θα ξεκινήσουμε με την εναρμόνιση των φόρων στο εισόδημα, την απασχόληση και τον πλούτο. Θα χρειαστούν δέκα χρόνια, αλλά θα ξεκινήσει πολύ σύντομα. Μόνο τότε θα υπάρξει η συγκέντρωση του χρέους. Το ευρώ σήμερα δεν λειτουργεί επειδή οι Έλληνες από τη μία πλευρά και οι Ιταλοί από την άλλη απειλούνται από το χρέος. Με την αναδοχή των χρεών αυτό το πρόβλημα δεν θα είναι πλέον εμπόδιο. Σε τρίτη φάση θα ξεκινήσει ένας μηχανισμός οικονομικής αλληλεγγύης για τις πιο αδύναμες χώρες της ευρωζώνης, όπως η Ελλάδα.»

Αλλά είμαστε σίγουροι ότι χώρες όπως η Ιταλία και η Ισπανία θα θέλουν να ακολουθήσουν ένα γερμανικό project με την ακαμψία του Βερολίνου;

«Η Γερμανία, η οποία δεν μπορεί να επικριθεί πολύ, διότι είναι η χώρα που έχει κάνει την καλύτερη οικονομική πολιτική εδώ και είκοσι χρόνια τώρα, θέλει η ενοποίηση του χρέους να συνοδεύεται από μια σειρά μεταρρυθμίσεων. Έχει δίκιο. Δεν μπορείς να έχεις ένα χρέος από κοινού, από χώρες με πάρα

πολλά εσωτερικά και εξωτερικά ελλείμματα. Δεν χρειάζεται να είναι ταυτόσημες, αλλά τουλάχιστον να είναι κοντά. Η αγορά εργασίας, η ηλικία συνταξιοδότησης, το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας για την υποστήριξη της ανεργίας και ούτω καθεξής, θα πρέπει επίσης να είναι παρόμοιες επειδή οι πολύ διαφορετικές δημοσιονομικές πολιτικές βάζουν τη μια χώρα εναντίον της άλλης, όπως συμβαίνει τώρα. ”

Το project αυτό θα καταφέρει να νικήσει τις λαϊκιστικές ηγεσίες που ζητούν έξοδο από το ευρώ και μια προστατευτική πολιτική ως λύση για την οικονομική κρίση που διήρκεσε επτά χρόνια;

«Σήμερα οι Ευρωπαίοι έχουν πολύ χαμηλό ηθικό και είναι απογοητευμένοι, αλλά θα πρέπει να τους υπενθυμίσω ορισμένα στοιχεία: το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Ευρώπης είναι το μεγαλύτερο στον κόσμο, με 23,8 τοις εκατό μερίδιο του συνολικού, υψηλότερο από εκείνο των ΗΠΑ και της Κίνας . Σε εμπορικό επίπεδο, η Ευρώπη εξακολουθεί να είναι η μεγαλύτερη οικονομική ζώνη του κόσμου, τόσο για τις εισαγωγές όσο και για τις εξαγωγές. Για να αποφύγετε τη συντριβή από τη λεγόμενη «λαϊκίστικη» πολιτική χρειάζονται ένα σχέδιο και όραμα για την ενδυνάμωση του αρχικού ευρωπαϊκού σχεδίου. Αν είμαστε σε θέση να προσφέρουμε μια Ευρώπη χωρίς διαφορές από οικονομική άποψη, οι πολίτες θα είναι ευνοϊκοί. Αυτή η «Ευρώπη» δεν είναι εφικτή μόνο, αλλά και δεν είναι πάρα πολύ δύσκολο να επιτευχθεί. Αλλά αυτή τη στιγμή δεν έχουμε ακόμη προτείνει τίποτα. ”

Εν τω μεταξύ, η Βρετανία έχει ήδη φύγει από την Ένωσή μας ...

«Από το 1991, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχτ, η Βρετανία έχει θέσει όρια. Ποτέ δεν αποδέχθηκε το ενιαίο νόμισμα και ήθελε να απαλλαγεί από το μεγαλύτερο μέρος των ευρωπαϊκών πολιτικών. Έτσι, η στάση της δεν φέρνει μεγάλη διαφορά στην Ευρώπη. Αλλά πολλοί Βρετανοί έχουν συμφέροντα στο σημερινό σύστημα. Αλλά δεν θα δεχτούμε η Βρετανία να διατηρεί τα ίδια οφέλη που έζησε εντός της Ένωσης και εκτός. Και δεν θα χρειαστεί μακρόχρονη διαπραγμάτευση- το πολύ

δύο χρόνια. Δεν υπάρχει κανένας λόγος. Απλά η Βρετανία δεν θα εφαρμόσει τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς. Η εξαίρεση θα επικεντρωθεί σε μερικά σημαντικά θέματα και για τις δύο, όπως η γεωργική πολιτική, εκ των οποίων η Βρετανία μπορεί να αναγκάσει μια διαπραγμάτευση. Σε αυτές τις περιπτώσεις πρέπει να βρούμε μια συμφωνία. ”

Διαφορετικά Brexit σκληρό ...

«Ακριβώς. Αν δεν καταλήξει σε ένα συμπέρασμα πριν από δύο χρόνια, θα πρέπει να σταματήσει και αυτό είναι όλο. Η κοινή γνώμη θα μπορούσε πιθανότατα να είναι αντίθετη στην επέκταση των εμπορικών συναλλαγών. Τα δύο χρόνια θα λήξουν το 2019, λίγο πριν από τις ευρωπαϊκές εκλογές, οπότε θα ήταν επιθυμητό η διαδικασία εξόδου της Βρετανίας να έχει ολοκληρωθεί πριν από τις εκλογές. ”

Η κατασκευή μιας άλλης Ευρώπης πρέπει να περάσει αναγκαστικά για την οικονομία ή μπορεί να ξεκινήσει από την Ευρώπη της άμυνας, του περιβάλλοντος και της αλληλεγγύης;

«Πρέπει να ξεκινήσουμε από την οικονομία, διότι αν δεν υπάρχει μια κοινή οικονομία, δεν μπορείτε να έχετε μια κοινή άμυνα ή παρόμοια εκπαιδευτικά συστήματα. Αλλά είναι σαφές ότι η οικονομία δεν είναι ο μοναδικός σκοπός της Ευρώπης. Θα πρέπει να προστεθεί το συντομότερο δυνατόν, μια ενιαία πολιτική άμυνας και κοινής ασφάλειας. Οι πολίτες πρέπει να καταλάβουν δύο -τρία πράγματα. Νομίζω ότι μπορούμε να κατανοήσουμε σήμερα ότι οι ευρωπαϊκές χώρες είναι πολύ μικρές για να αντέξουν τον ανταγωνισμό από την Κίνα και τις Ηνωμένες Πολιτείες: θα ήταν αρκετό να τους εξηγήσουν οι ηγεσίες το γιατί, και να παρατηρήσουν πώς το εσωτερικό ποσοστό ανεργίας έχει υπερδιπλασιαστεί τα τελευταία χρόνια. Αλλά και οι καλύτεροι πολιτικοί δεν θέλουν να καταλάβουν. Σε κάθε περίπτωση, πιστεύω ότι τα κράτη της Ευρώπης θα πρέπει επίσης να έχουν δύο ή τρία έργα που θα αναπτυχθούν από κοινού. Όταν ήμουν πρόεδρος είχαμε εργαστεί στο χώρο της βιομηχανίας, την ανάπτυξη. Ίσως τώρα θα πρέπει να επικεντρωθούμε στην ιατρική, τη φαρμακευτική και στην ψηφιακή βιομηχανία. ”

Η Federica Bianchi γεννήθηκε στη Φλωρεντία, σπούδασε στο Università Bocconi στο Μιλάνο και πήρε master στο Columbia University της Νεας Υόρκης. Τη συνέντευξη αναδημοσιεύουμε από: *L'Espresso*, 20 Μαρτίου 2017